

Електроника за експериментите в ЦЕРН

(CMS/TOTEM)

Георги Анчев

ИЯИЯЕ – БАН, София, България

Gueorgui.Antchev@cern.ch

- Въведение
- Електроника при детектора
- Електроника в залата за обработка
- Видове системи
- Заключение

Съдържание

• Въведение

- Електроника при детектора
- Електроника в залата за обработка
- Видове системи
- Заключение

Освен ускорителите във физиката на високите енергии, две са основните групи от технически средства за провеждане на експериментални изследвания:

• Детектори на ядрени лъчения

Устройствата превръщащи измерваните параметри в електрически сигнали (сцинтилатори, газови броячи и йонизационни камери, полупроводникови детектори и т.н.).

• Електроника и системи

След множеството транзисторни устройства скок в развитието на електрониката се предизвика от напредъка на микроелектрониката. Широко се използват интегрални схеми, програмируеми устройства, микропроцесори и различни видове компютри.

ияняе ядрени Устройства - Структура

Общата структура съдържа следните основни блокове:

- Детектор преобразува енергията на лъчението най-често в електрическа
- Блок за обработка приема сигнала от детектора и променя формата му
- Селекция и преобразуване сигналите от детектора се групират по параметри и често се преобразуват в цифров вид
- Съхранение запомня се информацията за следващ етап
- Предаване блок за форматиране на информацията, представяне във вид за предаване към друго устройство
- Управление и захранване програмира параметри и задава начало и край на измерването

Многожична газова камера

Йонизационна мултипликационна камера (GEM)

Диамантен детектор

Предимства и приложение: бързодействие, за времеви детектори

Силициев детектор

ТОТЕМ Силициев Детектор

Само 50µm от края на пистата до края на детектора!

Технология

- Si n-тип, с дебелина 300um
- Стандартна планарна технология

Дизайн

Едностранен детектор, 512 писти на 66 μ m и под 45° спрямо края на детектора

Pitch adapter on detector VFAT / APV25 compatible

NOTO DE LE COLORIZATE

Специални структури в края за по-голяма точност, намаляване на загубите и увеличаване на чувствителността (VTS), (CTS), (CTR) и (CR)

ТОТЕМ Детектори

Съдържание

- Въведение
- Електроника при детектора
- Електроника в залата за обработка
- Видове системи
- Заключение

Снимка на VFAT 2 чип монтиран на хибриден модул

- 128 канала, цифрово записване и предаване на информацията
- 8 програмируеми изхода за тригер
- Устойчив на радиация
  - ~160 / 8 битови регистри с възможност за външно програмиране чрез I2C интерфейс
- Разработен в CERN

Снимка

- Съдържа 4 чипа и устройство за контрол
- Свързва се към другата електроника с 80 пинов куплунг и плосък кабел
- По същия куплунг се подава ниско и високо напрежение, синхронизираща честота и се получават данните и тригерните сигнали
- Към 128-те писти на силициевия детектор се свързват директно входовете на чипа

Детекторен пакет

- Съвкупност от 10 хибридни модула
- Фиксирани един срещу друг за да се образуват 2 координати от писти под 45°
- Електронните компоненти са монтирани от една страна за да се намали разстоянието между хибридите

- Свързва детекторния пакет към системите за контрол, тригер и събиране на данни
- Използват се електрически и оптични интерфейси

Контролен модул – служи за управление на всички компоненти чрез I2C интерфейс

Тригерен модул– получава тригерна информация, дефинира как да бъде използвана и я предава на следващо ниво

Модул за съвпадение – прави съвпадение между информацията от две координати U и V

<u>Модул за радиационно измерване</u> – съдържа датчици за измерване на дозата, чиято информация се предава към компютър

Основен модул и Детекторен пакет

1) <u>Si-strip</u>: 10 layers of silicon microstrip plates; space resolution - 10 μ m, angle resolution -1 μ rad; "edgeless " on the beam side; expected lifetime ~10fb⁻¹; t = -25 ÷ -32 °C, p = 10 ÷ 25 mbar; installed on LHC in 2008 2) <u>RPIX (3D-Si)</u>: 6 layers; CNM 3D pixel sensor (230 um thickness); pixel size 100 x 150 μ m; ROC (psi46dig), each module has 160 x 156 pixels; expected lifetime ~15fb⁻¹ (3x10¹⁵ n_{eq}/cm²); spatial resolution 10 (30) um along x (y) direction; "edgeless " - 200 μ m; installed in 2017

3) <u>Diamond</u>: 4 layers; time resolution up to 50ps per layer; high efficiency on the edge; irradiation limit up to $5x10^{15} n_{eq}/cm^2$; t= 0÷-+10°C, p=50÷ 115mbar; installed on LHC in 2016

4) <u>UFSD (Si-ultrafast)</u>: 4 layers; CNM 50 μ m sensors; time resolution ~30ps per layer; "edgeless" on the beam side; irradiation limit up to $3x10^{14} n_{eq}/cm^2$; installed on LHC in 2017

Основен модул с Детекторен пакет

Детектори монтирани на хибридния модул

- Въведение
- Електроника при детектора
- Електроника в залата за обработка
- Видове системи
- Заключение

Георги АНЧЕВ ИЯИЯЕ-БАН Българска Учителска Програма CERN 14 – 20 Октомври 2018

- Получава данните от 36 оптични интерфейса
- Преобразува информацията в цифров вид
- Пакетира и предава на следващото ниво

 Предава пакетите от данни към системата за събиране и обработка (DAQ) по определен протокол

ОрtoRX12 – оптичен приемник

Съвкупност от модули

СТ-РРЅ Основен модул

CMS TOTEM - Proton Precision Spectrometer

Приема информацията от детектора, преобразува я в цифров вид, обработва и предава на следващото ниво от системата за събиране на данни.

- Въведение
- Електроника при детектора
- Електроника в залата за обработка
- Видове системи
- Заключение

2 електрически интерфейса на ¹/₂ станция за 4 основни модула ТОТГЕD

Георги АНЧЕВ ИЯИЯЕ-БАН

LV1A

DAQ + Trigger

Снимка на DAQ крейт

изияе INRNE CMS DAQ системен екран

INRNE TOTEM DCS системен екран

🕸 CtppsParameters1990: CtppsParameters

Ctpps Parameters	ps Parameters Sector 45 Beam 2			Comparison of the sector of		
01:15 19-10-17			NOTR *			LHC PROTON PHYSICS
Rp Automatic 20c1_hr	20fr_tp 20fr_bt	10fr_tp 10fr_bt 10fr_hr	10fr_hr	10fr_bt 10fr_tp 20fr_hr	20fr_bt 20fr_tp	Energy[GeV] 982.94
4000 4002 4003	NOTR V NOTR V READY	NOTR V NOTR V	STBY *	NOTR V NOTR V	NOTR VOTR V	
LvA [V] 5.03 2.55 2.5	3 6.82 0.03 0.04 1.80	2.52 0.02 0.05 2.49	2.53	0.08 0.06 2.58 1.82	0.05 0.06 5.16 2.47 2.54 6	71 HV RECIPE FSM STATE STBY
[A] C1k45 1.70 6.00 0.0	4 3.40 0.28 0.27 0.93	0.42 0.04 0.03 4.68	4.97	0.26 0.29 0.42 0.94	0.28 0.32 1.95 6.02 0.30 3	40 C1k45 tot_Rp 0
LvD [V] Clk67 14.99 15.06 0.0	4 6.50 0.28 0.27 2.08	0.06 0.00 2.47	6.48	0.03 0.04 2.83	0.05 0.03 0004 0005 0006 0007	08 C1k67 tot_Rp 210_fr_hr_200 ▼
[A] NOTR • 0.04 2.42 0.0	0 0.00 10c06 10c07	10c08		11c06 11c07 11c	0.14 4.88 0.07 0.	08 NOTR THeart Beat
RP[V] 0.06 [A] 0.04	[A] 103 58 69	6.6 [A] 130		[Å] 163 6.5 4.2 5	70 CCLVJ 2.86 RPLVJ 0 321 [A] 123 [A] 0	06 PXIHeartBeat 42/63 31 EESAHeartBeat 44411400
04c04 04c05 04c06	14c08 00c06 00c10 10c09 10c10	10c11 00c04 00c00 00c02	02c03	02c01 02c05 11c09 11c10 11c	11 02c07 02c11 05c00 05c01 05c02 14c0	9 DCSHeartBeat 94393
[μλ] 0.0 0.0 0.	0 300 0 0 70 70 1 84.5 0,3 0,0 17.9 11.0	70 0 0 0 16.7 0.0 0.0 0.0	0.9	0 0 70 70 0.0 0.0 0.0 0.0 0.0 0.0 0.0 0.	70 0 0 500 499 500 3 28.6 0.0 0.0 0.0 0.0 0.0 74	4.7totRoInterlock
Temp01 [°C] 22.49 0.00 Ackno	wledgeHv -24.48 -23.19 0.00	-29.04 -30.31 -20.98	-22.32	-28.85 -27.98 -1.#J	-22.75 -21.54 AcknowledgeHv 21.67 24	10 beam 1 beam 2 InjectionPermit
DssTemp [°C] <u>21.02</u> <u>12.74</u> CoolLeftIn [°C]	-23.90 -23.08 -15.57	-27.55 -28.07 -19.73	-17.55	-28.47 -27.40 -14.19	-22.29 -17.86 18.01	• •
CoolLeftOut [°C]	-29.17 -27.12 -22.96	-27.39 -28.75 -25.16	-28.11	-28.09 -30.21 -25.72	-27.76 -14.35	-UserPermit1
CoolRightIn [°C] -1.18 CoolRightOut[°C] -0.43	-28.04 -28.19 -22.06 -27.96 -29.41 -27.35	-23.77 -27.39 -29.32 -26.70 -25.30 -27.87 -28.74 -28.33	-27.31	-26.52 -29.25 -23.98 -22.89 -26.20 -17.84 -22.94 -26.20	-24.95 -24.81 -3.31 -25.88 -27.05 13.75	- DeviceAllowed
RadTemp [°C] 17.89	18.03 20.55	17.32	20.00	17.35 17.48	19.84 16.73	•
Vacu01 [mbar] 108.91 Leak [µbar/s] +0.00	15.89 21.57 300.59 +0.00 +0.00 +0.00	20.03 17.99 16.75 +0.00 +0.00 -0.23	12.76	12.17 10.26 279.12 +0.42 +0.42 -0.53	13.79 12.33 106.28 +0.22 +0.43 +0.43	PXI
Presure [mbar] 100.37	13.20			14.14	103.77	MovementOverride
RPIn O						PXI O
RPOut	ă ă ă	ě ě ě	ŏ	i i i	ăă ă	-ManualInjectionPermit
RPMotorPowerOn O RPAntiCollision				0 0 0		PXI
PosSetting [µm] +43000	+43000 -43000 +43000	+43000 -43000 +43000	+43000	-43000 +43000 +43000	-43000 +43000 +43000	DCS
LVDT [1101] +41182	+40386 -41548 +41395	+43271 -41394 +42141	+41997	-42755 +41260 +42255	-41601 +42605 +40814	BypassKey 🧶
Resolver [µm] +41193	+40346 -41512 +41382 +40346 -41512 +41382	+41848 -41350 +42122 +43275 -41350 +42122	+42055 +42055	-40916 +41259 +42230 -42705 +41259 +42230	-41587 +39784 +40866 -41587 +42604 +40866	MotorCoil 🥥
InnWarning [µm] +36000	+36000 -36000 +36000	+36000 -36000 +36000	+36000	-36000 +36000 +36000	-36000 +36000 +36000	FESAStatus
InnLimit [µm] +1637	+35000 -35000 +35000 +35000 -4000 +4000 +1319	+35000 -35000 +35000 -4000 +4000 +3588	+35000 +2568	-35000 +35000 +35000 +35000 +2534	-35000 +35000 +35000 +35000 +2055	totFESAState 0
OutWarning [µm] +45000	+45000 -45000 +45000	+45000 -45000 +45000	+45000	-45000 +45000 +45000	-45000 +45000 +45000 +45000	totFESAInfoID 3
RPState 1	+46000 -46000 +46000	+40000 -40000 +40000	+40000	-40000 +40000 +40000	-46000 +46000 +46000	totFESAAlarmID 0
RPWarning 0	0 0 0	0 0 0	0	0 0 0	0 0 0	
RPError 0	0 0 0	0 0 0	0	0 0 0	0 0 0	totPXIInfoID 0
_	-			T	т т	totPXIAlarmID 0
+	+	+		+	+ +	AlcoveTemp
		-		İ	1 1	Sector45 [°C] 26.95
	ſ	ſ	( )	- 1	- 1 -	Sector56 [°C] invalid
<u> </u>		++++		•	•····	+-+
+	L –	-	IJ	+ J	+	
1			0	0	0 +	
						•

- Въведение
- Електроника при детектора
- Електроника в залата за обработка
- Видове системи
- Заключение

Георги АНЧЕВ ИЯИЯЕ-БАН Българска Учителска Програма CERN 14 – 20 Октомври 2018

- Развитието и усъвършенстването на технологиите в области като микроелектроника, електроника, измервателна техника, системите за събиране и обработка на данни, комуникациите и т.н. позволяват да се създават съвременни системи за физични експерименти.
- Увеличеното бързодействие на предаване на данни в съвкупност с програмируемите компоненти, създаде възможността за изграждането на многоканални устройства за събиране на данни от експеримента.
- Експеримента ТОТЕМ с неговите силициеви детектори беше създаден за кратък период от 2004 и успешно бяха събирани данни още през 2009 г.
- Създадената за Roman Pot електроника се използва успешно и за другите детектори на TOTEM а така също и за един от детекторите на CMS.
- Силициевите детектори за Roman Pot показват отлични качества и ще се използват за физическите измервания на ТОТЕМ и след голямото спиране (LS1) на ускорителя.
- Усилия за създаването и изграждането на експеримента се отплащат с появата на първите физически резултати, публикувани в международни издания.

Благодаря за вниманието